

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ

№ 13/ 31.05.2024 г.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 31.05. 2024 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Нели Огнянова

ЧЛЕНОВЕ: Александър Кашъмов
Бойко Василев
Весислава Антонова
Гена Трайкова
Диляна Илиева
Даниела Тренчева
Ирина Недева
Илия Вълков

изслуша доклад по жалби с вх. № 11-011/2024 г. и 11-017/2024 г. на Г.К. срещу БНР - Пловдив за публикации със заглавие "Земеделците са по-обединени от всякога" от 6-ти февруари 2024 г. и "Разделението в земеделския бранш е крайно опасно" от 13-ти февруари 2024 г. В жалбите се твърди, че е осъществено нарушение на Етичния кодекс на българските медии от страна на посочената медия.

I. ПРОЦЕДУРА

1. Жалбите с вх. № 11-011/2024 г. и 11-017/2024 г. се отнасят до нарушения на Етичния кодекс на българските медии, осъществено чрез публикации в БНР Пловдив.
2. Жалбите са подадени в допустимия от правилника срок.
3. КЖЕ обсъди допустимостта на жалбите и ги прие за допустими.
4. Не са постъпили становища.
5. Ирина Недева и Илия Вълков не участват в обсъждането.

II. ЖАЛБА

Жалбите са срещу две интервюта, проведени от журналистката А. П. – с експерта от БАН доц. О.Б. и с М. П., политик. Според жалбите в интервютата има много неверни факти и твърдения, които са подробно описани в приложени документи. Там скрупулъзно са изследвани фактите, поднесени от експертите, и са посочени данните, които, според жалбоподателката, са неверни.

Искане към Комисията за журналистическа етика: Да постанови нарушение на Етичния кодекс на българските медии, медията да публикува/разпространи поправка.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ

В жалбата са копирани следните разпоредби от Етичния кодекс.

1. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДОСТОВЕРНА ИНФОРМАЦИЯ НА ОБЩЕСТВОТО,

1.1 Точност,

1.1.1 Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти.,

1.1.4 Ясно ще разграничаваме фактите от коментарите и предположенията.

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

Становища по жалбата не са получени.

V. ФАКТИ

Двете интервюта, проведени от журналиста А. П. от БНР Пловдив, са свързани с протеста на земеделците от февруари 2024 г. И в двете са потърсени експерти, изразяващи силно критично мнение към действията на тогавашното българско правителство и тогавашния министър на земеделието К. В.. Експертите имат легитимност и авторитетност: доц. О. Б. е от Икономическия институт на БАН, а М.П. е известен експерт по селско стопанство, заемал най-високи позиции в администрацията и дипломатията.

Жалбоподателя Г.К. подлага на изключително сериозно изследване фактите около коментарите на експертите и посочва неточности, грешки и манипулации. На няколко места в жалбите тя цитира тенденциозни въпроси на журналистката А.П.:

От жалба 11-011:

Доц. Б [12:30] – Трябва да се върнем към българския домат, към истинското бяло саламурено сирене. И това трябва да е политиката, това трябва да бъде основна задача на министъра.^[1:56]

А. П. – Това трябва да бъде, но не е от години наред. Не е ли изкривено като стратегия, като цели, като задачи?

Доц. Б. – Няма никаква стратегия.

А. П. – Няма такива.

А. П. [8:50] - Защо се получава така, че земеделското министерство и правителството като цяло работят СРЕЩУ българските земеделци стопани и не ги защитават в Брюксел, там където трябва да отвоюват правата?

От жалба 11-017:

А. П. – Не е ли това едно от големите основания за искането за оставка на земеделския министър, защото това, което обединява в протеста различните сектори в земеделието, това е настояването да се преразгледа зелената сделка. Това го казват като необходимост всички и в различни сектори на земеделието. Но досега не сме видели нашия преговарящ български екип да защитава интересите

на България, камо ли да поставя за преразглеждане на сега съществуващи условия и да настоява за защита на нашето селско стопанство.

А. П. – Само да Ви питам. Ако се смени този земеделски министър, ние, нашите управляващи имаме ли капацитет да водим преговори за защита в Брюксел на българските интереси?

М. П. – Естествено.

VI. МОТИВИ

КЖЕ разгледа жалбата, запозна се и с предаването и с публикацията на посочения сайт. Журналистът не трябва да се стреми да бъде по-голям експерт от експертите, които цитира в своите публикации или кани в своите предавания. Но неговата/ нейната роля е ключова в два аспекта:

- Изборът на експертите;
- Критичната дистанция, с която подхожда към тях.

В случая¹ А. П. е подбрала двама експерти, които са силно критични към действията на правителството и земеделския министър К. В. Това щеше да изпълни със смисъл нейната журналистическа роля, ако и тя беше критична към техните твърдения, ако ги бе подложила на дебат, или най-малкото, бе проявила към тях естественото за журналиста съмнение. Тонът и въпросите на интервюто обаче подсказват, че експертите са селектирани така, че да потвърдят предварително формираното мнение на А.П. по земеделските протести. Няма спор, няма дебати, няма дори съмнение. Има само усиливане на силно пристрастното мнение, изразено от поканените събеседници. Така фактите не могат да бъдат отделени от коментара.

Както посочва и в други свои решения, КЖЕ акцентира върху необходимостта от критична дистанция на водещия от събеседниците. По-специално КЖЕ би искала да напомни, че обществената телевизия освен ангажимент за свобода на изразяване има ангажимент за плурализъм на мненията, за да може в обмена на идеи зрителите да бъдат по-адекватно информирани.²

КЖЕ припомня, че задължение на журналиста е да се съмнява и да проверява информацията и когато не е възможно тя да бъде подложена на „светкавична проверка“, да бъде направен опит да се изяснят източниците на информация на събеседника, да се задават уточняващи въпроси, въобще да се положат усилия да се изясни степента на нейната достоверност. Събеседникът действително носи отговорност за заявленията си, но журналистът носи отговорност за уточняването на това дали заявленията са верни, на какви аргументи се позовават, дали се основават на опит, изследвания, научни наблюдения и т.н. или са единствено едностранно /или пристрастно/ мнение. Ако моментната проверка не е възможна, трябва да бъде направено изрично уточнение.

¹ От жалбата не личи дали Б. и П. са единствените поканени експерти по темата. Едно становище на БНР би осветлило този въпрос и би направило решението на Комисията по-обективно.

² Решения на КЖЕ по жалба 11-002, 11-006, 11-027 и др.

КЖЕ е имала възможност да подчертае значението на ролята на водещия, който трябва не само да дава свобода на изразяване на мнения и позиции, но и да не допуска безкритично непроверени и потенциално рискови твърдения и предположения да се разпространяват – особено от ефира на обществената телевизия. Водещият не бива да бъде пасивен или дори толерантен към подобни твърдения, изложени от неговите събеседници, а напротив – когато е необходимо за защита на обществения интерес и предпазване на обществеността от заблуждаване, следва да представя подобни тези в дискуссионен план и с необходимата дистанция.³

В практиката на ЕСПЧ е подчертано, че основната роля на медиите е да заемат критична гледна точка. Но това не означава, че критичната дистанция не трябва да съществува *и към критиците* на властта. Журналистиката не бива да забравя своята най-важна роля: да се съмнява, да проверява всяко твърдение, да стои на критична дистанция – за да служи само на истината. Тя трябва да не дава основание за подозрение, че в стремежа да не служи на управляващите все пак служи на някого друго – бил той бизнес, опозиция или заинтересована страна.

На основата на събраната информация и направения анализ, във връзка с чл. 17, ал. 1 от Правилника за дейността ѝ, Комисията за журналистическа етика прие следното

РЕШЕНИЕ:

КЖЕ намира жалби с вх. № 11-011 и 11-017 /2024 г. за **основателни**.

Съгласно Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика решението да се изпрати на заинтересованите страни в 7-дневен срок от приемането му.

Председател на КЖЕ:

Нели Огнянова

Изпълнителен директор на

Фондация НСЖЕ :

Ева Петрова

³ Решение на КЖЕ по жалба 07-063